

Klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish va takomillashtirish sohasidagi faoliyatni yanada rivojlantirish to'g'risida

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzurida 2024-yil 5-fevralda o'tgan yig'ilishda berilgan xalqaro tajriba asosida 300 ta klinik protokol va standartlarni ishlab chiqish topshiriq'i, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Xavfsizlik kengashi kotibining 2023-yil 29-noyabrdagi 19 PA 2/1-3091-XDFU-son topshiriq xati, hamda O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish va takomillashtirish sohasidagi faoliyatni yanada rivojlantirish bo'yicha tasdiqlangan chora-tadbirlar rejasining 1.1. bandi ijrosini ta'minlash maqsadida, **buyuraman:**

1. Quyidagilar:

Mas'ul tashkilotlar tomonidan yo'nalishlar kesimida milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni 2024-yilda ishlab chiqish reja-grafigi **1-ilovaga** asosan;

Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish jarayoniga jalb qilinadigan multidistsiplinar ishchi guruh ro'yxati **2-ilovaga asosan;**

Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish va muvofiqlashtirishga jalb etiladigan mualliflar, hammualliflar ro'yxati ishchi guruhi **3-ilovaga asosan;**

Metodologiyaning 6-ilovasiga muvofiq nozologiyalar bo'yicha ekspertlar ro'yxati **4-ilovadagi** ro'yxat asosida tasdiqlansin.

2. Belgilab qo'yilsinki:

Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish uchun **mas'ul bo'lgan tashkilot hamda tashkil etilgan ishchi guruhlar** tomonidan Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish hamda tasdiqlash uchun taqdim etish jarayoni O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2024-yil **23-fevraldagi 52-son buyrug'ining** 1-ilovasida keltirilgan Milliy/mahalliy klinik protokol va standartlarni ishlab chiqish, tasdiqlash va tibbiyot amaliyotiga joriy etish metodologiyasining (keyingi o'rinlarda – Metodologiya) 1-bosqichi hamda 13-ilovadagi belgilangan xarakterlarga muvofiq amalga oshiriladi;

Metodologiyaning 13b-ilovasida keltirilgan muddatlarda Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish hamda tasdiqlash uchun topshirilishiga mas'ul tashkilotning rahbari javobgar hisoblanadi;

1-ilovadagi reja-grafik bo'yicha asosida 1-chorakda ishlab chiqilishi rejalashtirilgan Milliy klinik protokol va tibbiy standartlar 2-chorakda tasdiqlanadi, qolgan choraklar bo'yicha taqsimlangan klinik protokollar va tibbiy standartlar o'z muddatida tasdiqlanadi.

3. Tibbiy sug'urta boshqarmasi boshlig'i (Sh.Almardonov), klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish bo'limi boshlig'iga (S. Ubaydullaeva) Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish uchun **mas'ul bo'lgan tashkilot**

hamda tashkil etilgan ishchi guruhlar tomonidan Milliy klinik protokollar va tibbiy standartlarni ishlab chiqish va tasdiqlash jarayoni O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2024-yil **23-fevralidagi 52-son buyrug‘ida** keltirilgan Metodologiyaning 1-bosqichidagi belgilanganlar asosida olib borilishini ta’minlansin.

4. Mazkur buyruq ijrosining nazorati vazir o‘rinbosari F.Sharipov zimmasiga yuklatilsin.

Vazir v.b.

A.Xudayarov

**2024-YILDA YO'NALISHLAR KESIMIDA ISHLAB CHIQILISHI REJALASHTIRILGAN KLINIK PROTOKOLLAR
VA STANDARTLAR RO'YXATI**

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
1	Otorinolaringologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan otorinolaringologiya va bosh-bo'yin kasalliklari ilmiy-amaliy tibbiyot markazi	1. O'tkir yiringli o'rta otit (J66.0) 2. O'tkir sinusit (J01)	1. Adenoid vegetatsiyasi (J35.2) 2. Allergik tumov (J30.1)	1. Tashki quloq absessi (J60.0) 2. O'tkir laringit (J04)	1. Paratonzillar absess (J36) 2. Sensonevral garanglik (J90.3; J90.4)
2	Bolalar otorinolaringologiyasi	Respublika ixtisoslashtirilgan pediatriya IATM	1. Ikki tomonlama neyrosensor eshitish zaifligi (N90.3) 2. Surunkali tonzillit (J35.0)	1. Tanglay murtaqlari gipertrofiyasi adenoid gipertrofiyasi bilan (J35.3) 2. Ikki tomonlama konduktiv eshitish zaifligi (N90.0)	1. Surunkali seroz o'rta otit (H65.2) 2. Burun to'sig'i deformatsiyasi (J34.2)	1. Vazomotor rinit (J30.0) 2. Surunkali pansinusit (J32.4)
3	Gerontologiya	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi	1. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda yurak qon-tomir	1. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda kognitiv disfunktsiyalar	1. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda yeqilishlarga moilliklar	1. Keksa va qari yoshdagi bemorlarda yurak ritmini buzilishi (MC81/Z)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			kasalliklari (BE2Z)	(L1-6/D7) va demensiya (L2-6/D8)	(MB47/C1)	
4	Neyroxirurgiya	Respublika ixtisoslashtirilgan neyroxirurgiya IATM	1. Umurtqalararo disk churrasi: buyin sohasi (M51.0) 2. Spinal dizrafiyalar (Q05.0-Q05.9, Q06.0-Q06.9, Q76.0-Q76.4)	1. Bosh miya absessi (G06.0) 2. Uch shoxli nerv nevralgiyasi (G50.0, G50.1)	1. Gidrotsefaliya (G91.0- G91.9, G94.0 - G94.2) 2. Bosh miyaning ko'p sonli va tarqalgan (2 va undan ortiq soxada joylashgan) o'smalari (C70-71-72, S75, D32-33-34, D42, D44)	1. Epilepsiya (tutqanoq) (G40.0, G41.0) 2. Ensefalotsele (Q01.0-Q01.9)
5	OIV/OITS	Respublika OITSGa qarshi kurash markazi	1. Sitomegalovirus kasalligi bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.2)	1. Boshqa mikozlar (kriptokokkli infeksiya) bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.5)	1. Kandidoz bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.4)	1. Boshqa virusli (gerpes virusli) infeksiyalar bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.3)
6	Bolalar va o'smirlar OIV/OITS	Respublika OITSGa qarshi kurash markazi	1. Infekcion va parazitlar kasalliklar bilan kechadigan OIV-kasalligi (B20)	1. Pneumocystis carinii keltirib chiqargan zotiljam bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.6)	1. Kandidoz bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.4)	1. Boshqa virusli (gerpes virusli) infeksiyalar bilan kechadigan OIV-kasalligi (V20.3)
7	Travmatologiya va ortopediya	Respublika ixtisoslashtirilgan travmatologiya va ortopediya IATM	1. Qo'l barmoqlari tug'ma deformatsiyalari 2. Endoprotezlashdan keyingi infeksiyon asoratlar 3. Suyak kistalari va	1. Oyoq barmoqlari tug'ma deformatsiyalari 2. Endoprotezlashdan keyingi mexanik asoratlar 3. Suyak butunligining buzilishi	1. Oyoq panjasi orttirilgan deformatsiyalari 2. Ichki ortopedik moslama, implantat va transplantatlar bilan bog'liq mexanik	1. Oyoq barmoqlari orttirilgan deformatsiyalari 2. Tizza yon bog'lamlari shikastlanishi 3. Yirik bo'g'imlarning qaytalanuvchi sinovitlari

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			yaxshi sifatli o'smalari		asoratlarda 3.Ekzostoz kasalligi	
8	Bolalar travmatologiyasi va ortopediyasi	Respublika bolalar ortopediya markazi	1. Tug'ma son chiqishi 2. Tug'ma skolioz	1. BMF bilan og'riqan bemorlarda chanoq son patologiyasi 2. Nomukammal osteogenezni ortopedik davolash 3. Qo'l barmoq tug'ma anomaliyasi	1. Tug'ma maymoqlik 2. Yelka nervi chigali akusherlik falaji 3. O'tkazilgan osteomiyelitdan keyingi son patologik chiqishi	1. Bolalarda tug'ma soxta bo'g'imlarni diagnostika va davolash 2. Shprengel kasalligi
9	Endokrinologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan endokrinologiya IATM	1. Qandli diabet 2 turi 2. Semizlik 3. Akromegaliya va gipofizar gigantizm 4. Diffuz notoksik buqoq	1. Diabetik nefropatiya 2. Tuxumdonlar polikistozi 3. Greyvs kasalligi 4. Birlamchi giperaldosteronizm	1. Diabetik retinopatiya 2. Kushing sindromi 3. Gipergonadotrop gipogonadizm 4. Qalqonsimon bez saratoni	1. Diabetik polineuropatiya 2. Diabetik to'piq 3. Giperprolaktinemiya 4. Gipogonadotrop gipogonadizm
10	Bolalar endokrinologiyasi	Respublika ixtisoslashtirilgan endokrinologiya IATM	1. Bolalarda yod yetishmovchiligi 2. Qandli diabet 1 turi	1. Buyrak usti bezi disfunktsiyasi 2. Somatotrop yetishmovchilik	1. Erta balog'atga yetish 2. Semizlik	1. Jinsiy rivojlanish-dan orqada qolish 2. Qandsiz diabet
11	Shoshilinch va tez tibbiy yordam	1. Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi 2. Tez tibbiy yordam markazi	1. Oyoqlar yuzaki tomirlari flebiti va tromboflebiti (I80.0; BD70.0) 2. Buyrak	1. O'tkir appenditsit (K 35.0; DB 10.0) 2. O'tkir miokard infarkti (I21.0-I 21.9; BA 41.0-BA 41.Z)	1. Bosh miya lat yeyishi (S06.1-S06.5, S02.0; NA 07.30-NA07.33, NA 07.6) 2. O'tkir xoletsistit	1. Alkogol bilan o'tkir zaharlanish (T51.0; F10.0) 2. Nostabil stenokardiya (I20.0; BA 40.0)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			shikastlanishi (S37.0; NB 92.0)		(K81.0; DC12.0)	
12	Allergologiya	Respublika ilmiy-ixtisoslashtirilgan allergologiya markazi	1. Bronxial astma (J45)	1. Atopik dermatit. (L20) 2. Layella (Stivens - Djonson) sindromi (L51.1-L51.2)	1. Allergik rinit. (J30) 2. Angionevrotik shish (T78.3)	1. Qavarchiqlar (L50) 2. Dori allergiyasi (Z88)
13	Gematologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan gematologiya IATM	1. Immun trombotsitopeniya (D69.3) 2. Miyelom kasalligi (S90.0) 3. O'tkir limfoblast leykoz (S91.0)	1. Surunkali miyeloproliferativ kasalliklar (D45.0; D47.1; D47.3; S92.1) 2. Miyelodisplastik sindrom (D46) Z. Aplastik anemiya (D60-64).	1. Autoimmun gemolitik anemiya (D59.) 2. Paroksizmal tungi gemoglobinuriya (D59.5) 3. Villebrand kasalligi (D68.0)	1. Valdenstrem kasalligi (S88.0) 2. Anemiyalar (D.50.0-53.1) Z. Trombotsitopatiyalar (D69.1)
14	Bolalar gematologiyasi	Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazi	1. Ortirilgan aplastik anemiya	1. Glansman kasalligi 2. Immun trombotsitopenik purpura	1. Nasliy gemolitik anemiyalar (mikrosferotsitar, talassemiya) 2. Ortirilgan gemolitik kamkonliklar (autoimmun gemolitik anemiya (AIGA), paroksizmal tungi gemoglobinuriya (PTG))	1. Nasliy koagulopatiyalar (Villebrand kasalligi, afibrinogenemiya, boshka nasliy koagulopatiyalar) 2. Nasliy aplastik anemiyalar (Fankoni, Blekfan-Daymond, parsial qizil hujayrali anemiya)
15	Onkologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan	1. Noxodjkin limfomasi	1. Bachadon bo'yni saratoni	1. Prostata bezi saratoni	1. Mayda hujayrali o'pka saratoni

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
		onkologiya va tibbiy radiologiya IATM	2. Ko'krak bezi saratoni	2. Tuxumdonlar saratoni 3. Me'da saratoni	2. Me'da osti bezi saratoni 3. Mayda hujayrali bo'lmagan o'pka saratoni	2. Qizilo'ngach saratoni 3. Kolorektal saraton 4. Retinablastoma
16	Bolalar onkologiyasi	Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazi	1. Xavfli gistiotsitoz kasalligi (S96.0, S96.1, S96.3) 2. Germinogen xavfli o'sma kasalliklari (S56, S62, S49.5, S38.1, S38.2, S48)	1. Burun-halqum xavfli o'sma kasalliklari (S11) 2. Jigar xavfli o'smasi (gepatoblastoma) (S22.2)	1. Noxodjkin limfomasi (S82, S83, S85) 2. Osteosarkoma (S40, S41)	1. Nerv to'qimasining xavfli o'smasi (S38.1, S38.2, S47, S48, S71, S72) 2. Yuing sarkomasi (S40, S41)
17	Bolalar onkogematologiyasi	Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazi	1. O'tkir miyeloblast leykoz 2. B-Talassemiya (D56)	1. O'tkir limfoblast leykoz retsidiivi	1. O'tkir promiyelotsitar leykoz	1. Miyelodisplastik sindrom 3. Gistiotsitoz (gemofagotsitar va Langergans hujayralaridan)
18	Pediatriya	Respublika ixtisoslashtirilgan pediatriya IATM	1. O'tkir bronxit (J20-J20.9) 2. Bolalarda allergik enterokolit (K52.2)	1. Qaytalanuvchi surunkali bronxit (J40-J42) 2. Bolalarda jigar sirrozi (K 74) 3. Bolalarda bronxlar-o'pka displaziyasi (R27.1)	1. Bronxoektatik kasallik (J47) 2. Bolalarda yarali kolit (K50.0-K51.0) 3. Bolalarda kardiomiopatiya (I 42) 4. Tug'ma zotiljam (R23.0-23.9)	1. Mukovissidoz (Ye84.1-Ye.84.8) 2. Bolalarda bronxial astma 3. Tug'ruq jarohati (R10-R15)
19	Neonatologiya	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi.	1. Yangi tug'ilgan chaqaloq asfiksiyasi (P21.0). Tug'ruq	1. Bronxlar-o'pka displaziya (R27.1) 2. Yangi tug'ilgan	1. Respirator-distress sindrom (R22.0-22.9) 2. Tug'ma zotiljam	1. Chala tug'ilgan chaqaloqlar parvarishi (R07.0-07.3)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
		Respublika Perinatal markazi. Respublika ixtisoslashtirilgan pediatriya IATM	zalida yangi tug'ilgan chaqaloqlar reanimatsiyasi 2. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda gipoksik-ishemik ensefalopatiya (R91.6) 3. Nekrotik enterokolit (R77)	chaqaloqlar gemorragik kasalligi (R53). DVS-sindrom (R60) 3. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda bakterial sepsis (R36)	(R23.0-23.9) 3. Arterial gipotenziya (I95.0-95.9) Shok (R57.0-57.9, A41.9) 4. Mekoniy aspiratsiyasi sindromi (R24.0)	2. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar talvasalari (R90) 3. Tug'ruq jarohati (R10-R15) 4. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda o'tkir buyrak shikastlanishi (N17.0-17.9)
20	Urologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan urologiya IATM	1. Fimoz, parafimoz (N47.0) 2. Varikotsele (I86.0) 3. Gidrotsele, spermatotsele (N43.0)	1. Asoratlanmagan SCHYI. O'tkir sistit (N30.0) 2. Asoratlanmagan SCHYI Qaytalanuvchi sistit (N30.0) 3. Nonyeyrogen PSCHYS+PYASG (N40.0)	1. Homilador ayollarda SCHYI (simptomsiz bakteriuriya, o'tkir sistit, o'tkir pielonefrit) (N30) 2. SCHY jarohatlari. Buyrak jarohatlari (S37.0) 3. Priapizm (N48.3)	1. Asoratlanmagan SCHYI. Uretrit (N34) 2. Asoratlanmagan SCHYI. O'tkir prostatit (N41) 3. Asoratlanmagan SCHYI. O'tkir epididimit, orxit (N45)
21	Bolalar urologiyasi	Bolalar milliy tibbiyot markazi	1. Kriptorxizm (Q53) 2. Gipospadiya (Q54)	1. Epispadiya (Q64.0) 2. Siydik qopi ekstrofiyasi (Q64.1)	1. Piyeloureteral segment obstruksiyasi (Q62.0) 2. Qovuq siydik nayi reflyuksi (Q62.7)	1. Siydik tosh kasalligi (N20) 2. Infravezikal obstruksiya (N13.9)
22	Anesteziologiya va reanimatologiya	1. Toshkent tibbiyot akademiyasi 2. Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini	1. Terminal xolatlar. Qon aylanishi to'xtashi. (asistoliya, qorinchalar fibrillyatsiyasi,	1. O'tkir nafas yetishmovchiligi. Sun'iy nafas apparatiga o'tkazishga ko'rsatmalar va texnikasi. Nafas	1. Komalar: uremik, diabetik, jigar komasi. Intensiv terapiya	1. Bosh miya og'ir jarohatlari, miya komasi

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
		rivojlantirish markazi	elektromexanik dissotsiatsiya). Yurak o'pka va miya reanimatsiyasi	rejimlari		
23	Bolalar anesteziologiyasi va reanimatologiyasi	Bolalar milliy tibbiyot markazi	1. Gipovolemik shok 2. Anafilaktik shok	1. O'tkir buyrak shikastlanishi 2. O'tkir buyrak yetishmovchiligi	1. Bolalarda terminal holatlar. Yurak-o'pka reanimatsiyasi 2. Bolalarda dehidratatsiya. Infuzion terapiya	1. Og'ir bosh miya jarohati Serebral koma 2. Talvalasa sindromi. Bolalarda O'RDS
24	Dermatovenerologiya va kosmetologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan dermatovenerologiya va kosmetologiya IATM	1. Uchuq virusi chaqiradigan infeksiyalar (B00) 2. Po'rsildoq yara (L10.0) 3. Oddiy xusunbuzar (L70.0)	1. Vitiligo (L80) 2. Psoriasis (L40) 3. Tana mikozi (trixofitiya) (V35.4)	1. Atopik dermatit (L20) 2. Uyali alopetsiya (L63) 3. So'zak (A54)	1. Rozatsea (L71) 2. Oyoq kafti mikozi (V35.3) 3. Qizil yassi temiratki (L43)
25	Nevrologiya	Toshkent pediatriya tibbiyot instituti	1. Ishemik insult 2. Gemorragik insult 3. Alsgeymer kasalligi	1. Epilepsiya (G40.0, G41.0) 2. Gravis miasteniyasi (G70) 3. Tarqoq skleroz (G35)	1. Vertebrogen radikulopatiyalar (M54) 2. Markaziy nerv tizimi yallig'lanish kasalliklari (G10-G14) 3. Yuz nervi zararlanishi (G51)	1. O'tib ketuvchi tranzitor serebral ishemik hurujlar va o'xshash sindromlar (G45) 2. Yelka chigali shikastlanishi (G54) 3. Bel-dumg'aza chigali shikastlanishi (G54)
26	Bolalar nevrologiyasi	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi	1. Spinal mushak atrofiya (V61) 2. Bolalar autizmi	1. Epilepsiya (A60.00) 2. Miasteniyasi (S60) 3. Uyqu-uyg'onish sikli	1. Tarqoq skleroz (A40) 2. Virusli enfetsalit oqibatlar (G84),	1. Yallig'lanishli polineuropatiyalar (S01) 2. Epileptik status (A66)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			(A02.Z) 3. Distoniya (MV47.4)	buzilishi (V2Z)	3. Ensefalit bilan asoratlangan qizamiq (F03.1)	3. Migren (A80)
27	Yuqumli kasalliklar, parazitologiya, epidemiologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan epidemiologiya, mikrobiologiya, yuqumli va parazitlar kasalliklar IATM	1. Botulizm 2. Iersinioz 3. Parenteral V va D virusli hepatitlar	1. Virusli hepatit S 2. O'tkir ichak infeksiyalari 3. O'tkir respirator virusli infeksiyalar 4. Anginalar 5. O'ta xavfli infeksiyalar (vabo, kuydirgi) 6. Bakterial meningitlar (meningokokkli infeksiya va boshqa bakterial meningitlar) 7. Rikketsiozlar 8. Ku-isitmasi	1. Gemorragik isitmalar 2. Surunkali virusli hepatit S 3. Gelmintozlar 4. Quturish 5. Virusli ensefalitlar 6. Brutsellyoz	1. Surunkali virusli hepatit B va D 2. Enterovirusli infeksiyalar 3. Bezgak 4. Serozli meningitlar
28	Bolalar yuqumli kasalliklari, parazitologiyasi, epidemiologiyasi	Respublika ixtisoslashtirilgan epidemiologiya, mikrobiologiya, yuqumli va parazitlar kasalliklar IATM	1. O'tkir ichak infeksiyalari	1. Qizamiq 2. Skarlatina	1. Ko'kyo'tal 2. Difteriya 3. Epidparotit	1. Suvchechak 2. Qizilcha 3. Infekcion mononukleoz
29	Transplantologiya	Akademik V.Vaxidov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan xirurgiya IATM	1. Buyrak transplantatsiyasi uchun tirik donorni tayyorlash va olib borish (Z52.4 buyrak donori)	1. Buyrak transplantatsiyasiga retsipientlarni tayyorlash va olib borish (N18.5 surunkali buyrak kasalligi, 5-bosqich; Z94.0)	1. Tirik donor jigar transplantatsiyasini tayyorlash va olib borish (Z52.6 jigar donori)	1. Jigar transplantatsiyasiga retsipientlarni tayyorlash va olib borish (K72.0 o'tkir va o'tkirosti jigar yetishmovchiligi, hepatit, spirtli va toksik hepatit)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
				transplantatsiya qilingan buyrak mavjudligi)		bundan mustasno; K72.1 surunkali jigar yetishmovchiligi, gepatitdan tashqari, spirtli va toksik; K72.9 jigar yetishmovchiligi, aniqlanmagan, gepatitdan tashqari, alkogolli va toksik; K70.4 alkogolli jigar yetishmovchiligi; K71.1 toksik jigar yetishmovchiligi; B16-B19 virusli gepatitlar)
30	Xirurgiya	Akademik V.Vaxidov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan xirurgiya IATM	1. Kardiospazm va qizilo'ngach axialaziyasi (K 22.0) (DA21.0) 2. Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yara kasalligi (K25) (DA60) 3. Mitral stenoz (I05.0) (BB60)	1. O't-tosh kasalligi (K80) (DC11) 2. Jigar sirrozi (K74.3 — K74.6) (DB93.1) 3. Atrioventrikulyar kanal (I42.5)	1. Diafragmaning qizilo'ngach teshigining churrallari (K44) (Q40.1) 2. Yurak ishemiya kasalligi (I20-I25) (BA40)	1. O'pka exinokokkozi (B67) (1F73) 2. Bo'lmachalararo devor defekti (Q21.0) (LA88.4)
31	Bolalar xirurgiyasi	Respublika bolalar kam invaziv va endoskopik xirurgiya ilmiy-amaliy markazi	1. Girshprung kasalligi (Q43.1) 3. Qizilo'ngach atreziyasi (Q39.0) (Q39.1)	1. Tug'ma diafragmal churrallar (Q79.0) 2. Tug'ma gipertrofik pilorostenoz (Q40) 3. Yuqori tug'ma ichak tutilishi (Q41.0)	1. Ingichka ichak atreziyasi va stenoz (Q41) 2. To'g'ri ichak va anal teshigi atreziyasi (Q42) (Q43) 3. O't yo'llari atreziyasi (Q44.2)	1. Tug'ma o'pka kistalari (Q33.0) 2. O't yo'li toshi kasalligi (K80) 3. Oshqozon va 12-barmok ichak yara kasalligi (K25) (K26)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
32	Psixiatriya	Respublika ixtisoslashtirilgan ruhiy salomatlik ilmiy-amaliy tibbiyot markazi	1. Nutq rivojlanishi spetsifik buzilishlari (F80.0-F80.2) (6A01.21) 2. Panik buzilishlar (epizodik paroksizmal havotirlik) (F41.0) (6B01) 3. Obsessiv-kompulsiv buzilish (F42.0-F42.9) (6B20.0)	1. Alsgeymer kasalligida demensiya (F00.0 -F00.9) (6D80) 2. Qon-tomir demensiyasi (F01.0 -F01.9) (6D81) 3. Depressiv epizod. Rekurrent depressiv buzilish (F32.0 -F33.3) (6A71)	1. Alkogol va boshqa psixoaktiv moddalarni qaul qilishdan kelib chiqmagan deliriy (F05.01-F05.09) 2. Aqliy zaiflik (F70.0-F79.9) (6A00)	1. Shizofreniya(F20.0-F20.9) (6A20.0) 2. Shizotipik buzilish (F21.) (6A22) 3. Shizoaffektiv buzilish (F25.0-25.9) (6A21.22)
33	Narkologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan ruhiy salomatlik ilmiy-amaliy tibbiyot markazi	1. Alkogol abstinensiya holati (F10.3xx; F10.3.0; F10.31; F10.39) 2. Deliriy bilan kechuvchi abstinensiya holati (F10.40-F10.49).	1. Psixoaktiv moddalardan abstinensiya holatlari (F11.3-F19.3)	1. Psixoaktiv moddalar iste'moli natijasida yuzaga keladigan psixotik buzilishlar (F10.5 - F19.5) 2. Narkologik bemorlarning tibbiy-ijtimoiy reabilitatsiyasi (F10.2 - F19.2)	1. Psixoaktiv moddalarga tobeklik sindromi kuzatilgan bemorlarni majburiy davolash sharoitida olib borish (F10.2 - F19.2)
34	Nefrologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan nefrologiya va buyrak transplantatsiyasi IATM	1. O'tkir glomerulonefrit (N00) 2. Surunkali glomerulonefrit (N03)	1. Surunkali tubulointerstitsial nefrit (N11) 2. Dorili tubulointerstitsial nefrit (N14)	1. Moddalar almashinuvi buzilganda, qandli diabetda glomerulyar shikastlanishlar (K08.4) 2. Moddalar almashinuvi buzilganda, podagrada glomerulyar shikastlanishlar (K16.3)	1. Kollagenozlarda, revmatoid artridda glomerulyar shikastlanishlar (N08.5) 2. Kollagenozlarda, Sheylen-Genox kasalligida, periarteritda glomerulyar shikastlanishlar (D69.0)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
35	Bolalar nefrologiyasi	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi	1. Glomerulyar kasalliklarga gumon qilinganda tashxislash taktikasi (N00-08) 2. Streptokokkli infeksiyadan keyingi o'tkir glomerulonefrit (N00.9)	1. Minimal o'zgarishlar bilan nefrotik sindrom (N04.0) 2. I turdagi mezangio-proliferativ glomerulonefrit (N04.3)	1. Membranoz nefropatiya (N04.2) 2. Zich depozitlar kasalligi (N04.6)	1. O'tkir buyrak shikastlanishi (N17) 2. Surunkali buyrak kasalligi (N18)
36	Oftalmologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan ko'z mikroxirurgiyasi IATM	1. Diabetik retinopatiya (H36.0) 2. Ko'ruv nervi va ko'ruv nervi yo'llari kasalliklari (N46-N48.8) 3. Ko'zning yirtilgan jarohatlari (S05.2; S05.9) 4. Birlamchi tug'ma glaukoma (Q15.0) 5. Ambliopiya (N53.0)	1. To'r parda yirtilishi va kuchishi (N33.0-33.5) 2. Shishasimon tana kasalliklari (N43-N43.9) 3. Sklera kasalliklari (N15-N15.9) 4. Qovoq, ko'z yosh apparati tug'ma nuqsonlari (Q10.0) 5. Qovoq, ko'z yosh apparati jarohatlari (S 05)	1. Konyunktiva kaslliklari: konyunktivit, chaqaloqlar konyunktiviti (N10-N10.9) 2. Muddatiga yetmay tug'ilgan chaqaloqlarning retinopatiyasi (H35.0) 3. Shox parda va konyunktiva yot jismi (T15-T15.9) 4. Uveitlar (N20 N30) 5. Tug'ma katarakta (Q12.0) 6. Retinoblastoma (S69.2)	1. Gavxar kasalliklari (N25-26.9, N27, N28-N28.8) 2. Tomirli va to'r parda kasalliklari (N30-N30.9) 3. Iridotsiklit (N20-N20.9) 4. Shox parda yarasi (H16.0) 5. G'ilaylik (N50.0)
37	Bolalar ko'z kasalliklari	Toshkent pediatriya tibbiyot instituti	1. Birlamchi tug'ma glaukoma (Q15.0) 2. Ambliopiya (N53.0)	1. Qovoq, ko'z yosh apparati tug'ma nuqsonlari (Q.10.0) 2. Qovoq, ko'z yosh	1. Uveitlar (N20; N30) 2. Tug'ma katarakta (Q12.0) 3. Retinoblastoma	1. Shox parda yarasi (T16.0) 2. G'ilaylik (N50.0)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
				apparati jarohatlari (S05)	(C69.2)	
38	Pulmonologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan terapiya va tibbiy reabilitatsiya IATM	1. Bronxial astma (J45.0; J45.1; J45.8; J45.9) 2. Surunkali bronxit (J41-J42)	1. Zotiljam (J13.0; J14.0; J15.0- J15.9; J16.0- J16.9; J17.0; J17.1; J17.3; J17.8; J18.0- J18.9) 2. O'tkir bronxit (J20; J20.9)	1. Bronxoektatik kasallik (J47) 2. Sarkoidoz (D86.0-D86.3; D86.8; D86.9)	1. O'pkaning interstitsial kasalliklari (J80.0; J81.0; J82.0; J84.0; J84.1; J84.8; J84.9) 2. O'tkir broxiolit (J21.0; J21.1; J21.8; J21.9)
39	Ftiziatriya	Respublika ixtisoslashtirilgan ftiziatriya va pulmonologiya IATM	1. Asab tizimi a'zolari tuberkulezi (A17.0-A17.9)	1. Boshqa a'zolar tuberkulezi (A18.0-A18.8)	1. Boshqa a'zolar tuberkulezi (A18.0-A18.8)	1. Milliar tuberkulez (A19.0-A19.9)
40	Revmatologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan terapiya va tibbiy reabilitatsiya IATM	1. Revmatoid artrit (M05.0-M05.3; M05.8; M05.9) 2. Psoriatik artrit (M07.0-M07.3)	1. Ankilozlovchi spondilit (M45) 2. Reaktiv artrit (M02-M.3)	1. Tizimli qizil bo'richa (M32) 2. Tizimli skelerodermiya (M34) 3. Idiopatik yallig'lanish miopatiyalar (M62.9)	1. Tizimli vaskulitlar (M30.3-30.8; M31.0-31.9) 2. Podagra (M10-M10.3; M10.4)
41	Kardiologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan kardiologiya IATM	1. Arterial gipertenziya (I10-15) 2. Surunkali yurak ishemik kasalligi (I20.8, I25) 3. O'tkir koronar sindromi va o'tkir miokard infarkti (I21-22)	1. Supraventrikulyar taxikardiyalar (I47) 2. Bradiaritmiyalar (I44-46, I49.5)	1. Miokarditlar (I40-41, I51.4) 2. Perikarditlar (I30-32) 3. Endokarditlar (I33, I38-39)	1. Yurak yetishmovchiligi (I05-09, I34-38, I50, O90.3, Q20-Q28) 2. Dilatatsion kardiomiopatiya (I42.0) 3. Gipertrofik kardiomiopatiya (I42.1-42.2)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
42	Terapiya (gastroenterologiya)	Respublika ixtisoslashtirilgan terapiya va tibbiy rehabilitatsiya IATM	1. Surunkali gastrit (K29)	Gastroezofagial reflyuks kasalligi (K21)	1. Surunkali gepatit (B19)	1. Jigar sirrozi (K70-74)
43	Akusherlik va ginekologiya	Respublika ixtisoslashtirilgan ona va bola salomatligi IATM	1. Partogramma (O80) 2. Erta homiladorlik davrida homila tushishi (O03)	1. Menopauza va menopauzal buzilishlar (N95) 2. Bachadon miomasi (D25) 3. Muddatidan oldingi tug'ruq (O60) 4. Homiladorlik, bola tug'ish yoki tug'ruqdan keyingi davrni asoratlovchi anemiya (O99.0)	1. Tuxumdonlar giperstimulyatsiyasi sindromi (N98.1) 2. Homiladorlik davridagi qandli diabet (O24) 3. Tuxumdonlar yaxshi sifatli o'smalari (D27, N83) 4. Akusherlik sepsisi, septik shokni intensiv davolash (O85, R57.2) 5. Tug'ruqdan keyingi qon ketishlarining oldini olish va olib borish taktikasi (O70- O75) 6. Homila yelkasi distotsiyasida tug'ruqni olib borish (O66.0) 7. Tug'ruqdan keyingi qon ketishlarda anesteziologik qo'llanma va infuzion-transfuzion terapiyani o'tkazish (D65, R57.1) 8. Homilador-	1. Ayollar jinsiy a'zolarining prolapsi (N81) 2. Kesar kesish jarrohlik amaliyoti (O82) 3. Normal tug'ruq (O80.0) 4. Normal homiladorlik (Z32.1, Z34.0, Z34.8) 5. Homiladorlik davrida arterial gipertenziya-ni olib borish (O10-O16) 6. Ona va homila qonlarining izoserologik mos kelmasligini tashxislash va davolash (O36, R55)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
					lar ko'ngil aynishi va qayt sindromini olib borish (O21)	
44	Stomatologiya	Toshkent davlat stomatologiya instituti	<p>1. Yuz-jag' sohasini og'riqsizlantirish (K10.0)</p> <p>2. Tishlarni olish (K045)</p> <p>3. Tishlarning chiqish kasalliklari (K006)</p> <p>4. Ortopedik stomatologiya (K00.00)</p>	<p>1. Terapevtik stomatologiya kasalliklari (nokariyes tish kasalliklari K03, tish kariyesi K02)</p> <p>2. Og'iz bo'shlig'i jarrohligi kasalliklari R10.0 (og'iz bo'shlig'i yiriglyallig'lanish kasalliklari, parodont kasalliklarini jarroxlik yo'li bilan davolash. Og'iz bo'shlig'ini jarrohlik yo'li bilan protezlashga tayyorlash, Yuqori va pastki jag'larga implattatsiya)</p>	<p>1. Terapevtik stomatologiya (pulpit – K04,0, periodontit-K04.4, parodont – K05) kasalliklari)</p> <p>2. Ortopedik stomatologiya (patologik yemirilish K03.0, chakka pastki jag' bo'g'imi kasalliklarini ortopedik davolash, parodont kasalliklarini ortopedik davolash – K07.6)</p> <p>3. Yuz-jag' jarrohligi kasalliklari (chakka pastki jag' bo'g'im kasalliklari K07.6, yuz-jag' sohasi yallig'lanish kasalliklari K10.2, yuz-jag' travmatologiyasi S00-S11; T18.0-T41.</p> <p>3. Yuz-jag' sohasidagi nerv tukimalari kasalliklari (M79)</p>	<p>1. Terapevtik stomatologiya (og'iz bo'shlig'i shilliq kasalliklari K12, K13-K15.)</p> <p>2. Ortopedik stomatologiya (to'liq adentiya xolatidagi kasalliklar, qiyin va og'ir protezlash K00.01)</p> <p>3. Yuz-jag' jarrohligi kasalliklari (Yuz-jag' sohasi o'smalari va o'smasimon hosilalari (D10 M8000/M9580, yuz-jag' sohasi tug'ma va orttirilgan anomaliyalari kasalliklari K07.0, yuz-jag' sohasi shakli buzulishlari va nuqsonlari Q75, qayta tiklov operatsiyalar)</p>
45	Bolalar stomatologiyasi	Toshkent davlat stomatologiya instituti	1. Bolalarda nokariyes tish kasalliklari (K03;	1. Bolalar terapevtik stomatologiyasi kasalliklari	1. Ortodontiya (tish, tish qatori va jag' suyaklarida	1. Ortodontiya (tish-jag' tizimi anomaliyalari va shakl

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			tish kariyesi K02)	(pulpit K04, periodontiti K04.5, parodont va og'iz bo'shlig'i shilliq qavati kasalliklari K10.3, K12) 2. Ortodontiya (tish qatori va tishlarning anomaliyalari K07.3) 3. Bolalar yuz-jag' jarrohligi kasalliklari (og'riqsizlantirish va sut tishlarni olish)	uchraydigan ikkilamchi deformatsiyalar va ularni davolash usullari K07.2, ortodontik va ortopedik davolashda yuzaga keladigan xato va asoratlar K08) 2. Bolalar yuz-jag' jarrohligi kasalliklari (yuz-jag' sohasidagi yallig'lanish kasalliklari K10.2, yuz-jag' sohasi travmatologiyasi S00-S11\$ T18.0-T41., chakka paski jag' bo'g'im kasalliklari K07.6)	buzilishi klinikasi va davolash usullari K07.2, tishlar nisbatining anomaliyalari K07.4, bolalar uchun tish protezlari) 2. Bolalar yuz-jag' jarrohligi kasalliklari (yuz-jag' sohasining tug'ma K035-37 va orttirilgan anomaliyalari K07.5, yuz-jag' sohasining shakli buzulishlari va nuqsonlari Q75, yuz-jag' sohasining o'smalari va o'smasimon hosilalari D10 M8000/M9580
46	Patologik anatomiya	Respublika patologik anatomiya markazi	1. Autopsiya bo'yicha: qon aylanishi tizimi kasalliklari; yurak ishemik kasalligi 2. Biopsiya bo'yicha: qon tomir kasalliklari; ateroskleroz kasalligi va varikoz kasalligi diagnostikasi	1. Autopsiya bo'yicha: serebrovaskulyar kasallik 2. Biopsiya bo'yicha: bosh miya to'qimasi; SVK kasalligi diagnostikasi	1. Autopsiya bo'yicha: nafas olish tizimi kasalliklari 2. Biopsiya bo'yicha: burun, hiqildoq, bo'g'iz, bronxlar, o'pka to'qimasi diagnostikasi	1. Autopsiya bo'yicha: homiladorlik, tug'ruq va tug'ruqdan keyingi davr patologiyasi 2. Biopsiya bo'yicha: jinsiy a'zolar disgormonal va homiladorlikka bog'liq kasalliklari diagnostikasi
47	Immunologiya	Immunologiya va inson genomikasi instituti	1. Irsiy ataksiya (G11) 2. DNK reparatsiyasi buzilishiga ega miyacha ataksiyasi	1. Giperimmuno-globulin E [IgE] sindromi (D82.4) Job sindromi; Comel-Netherton sindromi;	1. Antitelolar (antitanachalar) yetishmovchiligi ustun bo'lgan immunodefitsit	1. Aniqlanmagan umumiy variatsiyalanuvchi immun tanqislik (D83.9)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
			(Lui-Barr sindromi) (G11.3)	CARD11; ZNF341; IL6R	holatlari (D80) Irsiy gipogamma-globulinemiya (D80.0); Bruton kasalligi; autosom-retsessiv agammaglobulinemiya 2. Oddiy variatsiyalanuvchi immun tanqislik (D83) V-hujayralar miqdor va funksional aktivligi buzilishlari ustunligi bilan kechuvchi, umumiy variatsiyalanuvchi immun tanqislik (D83.0) V- yoki T-hujayralarga qaratilgan autoantitelolarga ega umumiy variatsiyalanuvchi immun tanqislik (D83.2) Boshqa umumiy variatsiyalanuvchi immun tanqislik (D83.8)	
48	Sud-tibbiy ekspertiza	Respublika sud tibbiy ekspertiza ilmiy-amaliy markazi	1. Bosh sohasi yuzaki jarohati (S00) 2. Bosh sohasi ochiq jarohati (S01)	1. Bosh suyagi va yuz suyaklari sinishi (S02) 2. Bosh sohasi bo'implari va boylamlari chiqishi, cho'zilishi, zo'riqishi (S03)	1. Bosh miya nervlari jarohatlari (S04) 2. Ko'z va ko'z sohasi jarohatlari (S05)	1. Bosh miya ichi jarohati (S06) 2. Boshning majaqlanishi (S07) 3. Bosh qismining travmatik amputatsiyasi (S09)

1	2	3	4	5	6	7
T/r	Nozologiyalar (yo'nalishlar) ro'yxati	Mas'ul tashkilot	2024-yilda XKT-11 bo'yicha ishlab chiqilishi rejalashtirilayotgan klinik protokol va standartlar nozologiyalari ro'yxati			
			I-chorak	II-chorak	III-chorak	IV-chorak
49	Hamshiralik ishi	1. Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi 2. O'zbekiston Respublikasi Hamshiralilar Assotsiatsiyasi	1. Yurak ishemik kasalliklari 2. Qandli diabet 3. O'tkir appenditsit, xoletsistit	1. Gipertoniya 2. Qalqonsimon bezi kasalliklari 3. Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yara kasalligi	1. Insult 2. Gipofiz kasalliklari 3. O't-tosh kasalligi	1. Aritmiya 2. Qandsiz diabet 3. Diafragmaning qizilo'ngach teshigining churralari